

HRVATSKA

Korupcija u medijima (6)

Lokalne vlasti korumpiraju i ucjenjuju medije, a ovi njih reketare

Piše: **Saša Paparella** - 13.09.2021

Kao što smo najavili prije ljetne stanke nastavljamo s serijalom **Korupcija u medijima** uglednog novinara **Saše Paparelle**.

Uz brojne primjere utjecajnih političara ili poduzetnika koji pritišću i ucjenjuju medije, tim se metodama znaju služiti i sami novinari, urednici i vlasnici medija. Ponekad i oni preuzmu inicijativu pa nazovu drugu stranu i zaprijetu da su spremni objaviti neke neugodne istine, poluistine ili neistine. Pritom ljubazno napomenu kako su spremni odustati od objave teksta ako

im nevoljnik revanšira – plaćanjem oglasa, davanjem novca, neke robe ili usluge. Ukratko, lupaju im reket.

Sporni 'ugovori o medijskom praćenju'

"Iako je korupcije u medijima bilo i ranije, ekonomska ih je kriza potaknula da postanu proaktivniji u korupciji, tako da već godinama svjedočimo fenomenu medijskog reketa. Medijske kuće prodaju usluge odnosa s javnošću, potpisuju ugovore o sponzoriranju i medijskom praćenju, te nude cijeli niz drugih usluga koji nisu rezultat medijskih potreba društva, već ucjene – ako ne date novac, mi ćemo o vama izvještavati negativno. S druge strane, mediji pristaju uzimati novac kako bi preživjeli, a zauzvrat ne kritiziraju ili pak hvale financijere", prokomentirao nam je **Mato Brautović**, redoviti profesor na Odjelu za komunikologiju dubrovačkog sveučilišta.

Jedan od takvih primjera mogao bi biti slučaj uspješnog poduzetnika i oftalmologa **Nikice Gabrića**, koji je javno rekao da ga je ucjenjivala novinarsko-urednička ekipa s portala **Dnevno.hr i tjednika 7dnevno**. Kako kaže, prijetili su mu da će objaviti tekst o loži Veliki orijent Hrvatske koju vodi, te da su spremni odustati ako plati nekoliko oglasa u dva spomenuta medija. Zato je zbog sumnje na pokušaj iznude policija sredinom veljače 2020. privela vlasnicu spomenutog portala i tjednika **Mariju Dekanić**, potom tadašnjeg glavnog urednika **Marka Cigoja** te njegovog bivšeg zamjenika **Vuka Radića**, koji je i sam u to doba bio članom Gabrićeve lože. Nikica Gabrić rekao je da je bio žrtva reketa i da je novinarska ekipa ucjenom pokušala od njega iskamčiti 200.000 kuna, te da je Radić, kao urednik časopisa Loža, pribavio snimke i fotografije sastanaka Velike lože Hrvatske. Na njima je Gabrić, uslikan u bijelim rukavicama, s dugačkim pozlaćenim štapom i ukrašenom pregačom, ali i neke druge osobe iz javnog života.

DORH: "Novinari Dnevno.hr od Nikice Gabrića tražili 200.000 kuna"

Onog dana kad je trojka privedena, redakcija portala Dnevno.hr izašla je sa svojom pričom, po kojoj je Gabrić pozvao Cigoja na sastanak i tamo mu *"prijetio zatvaranjem te osvetom putem moćne medijske kompanije, pozivajući se na svoje utjecajne članove i zabranom izlaska tjednika 7Dnevno... Nakon toga sastali su se još dva puta. Gabrić je Cigoju nudio razne oblike financijskih ponuda kako bi odustali od daljnjeg objavljivanja, no Cigoj je svaki puta to odbio i nudio Gabriću da iznese svoju stranu priče... Ubrzo nakon prvog sastanka vlasnicu tjednika Mariju Dekanić nazivali su brojni članovi masonske organizacije i nuditi oglase kako bi se spriječilo daljnje objavljivanje. Redakcija na to nije pristala i objavljena su tri nastavka",* naveo je tada portal Dnevno.

Nakon provedene višemjesečne istrage, DORH je ipak poklonio vjeru Gabriću, pa je u srpnju 2021. podignuta optužnica prema kojoj je medijski trojac pokušao od Gabrića iznuditi 200.000 kuna za svoj portal. Navodi se kako su Cigoj i Dekanić kazali Gabriću da 7dnevno priprema seriju članka o loži, na što ih je on upozorio da on ne taji da je šef masonske lože, no da bi objavljivanjem identiteta i fotografija članova masonske lože mogli naštetiti njenim članovima i uništiti im društveni ugled, "a ljudi koji rade s državom mogli bi zbog članstva u masonima imati problema". Cigoj i Dekanić su mu potom navodno kazali da materijal neće objaviti ako Gabrić oglasima svoje ili drugih tvrtki ne popuni osam stranica njihovog tjednika 7dnevno. Kako on na to nije pristao, 7dnevno je objavilo tu seriju tekstova o masonima, a Gabrić je pokušaj iznude prijavio policiji i pristao da ga ozvuče prije sastanka s Cigojem i ostalima. Kroz tu se aferu saznalo da je član masonske lože i glavni državni odvjetnik **Dražan Jelenić**, što je izazvalo novu aferu i Jelenićevo odstupanje s funkcije.

Zagorski portal šalje fakture za "lijepo pisanje"

Nakon masonske afere početkom 2000., novi slučaj navodnog reketu imamo u rujnu iste godine. Nakon što je objavljen tekst u kojem ga se napada jer su djeca u lokalnim osnovnim školama dobila prevelike maske protiv koronavirusa, zagorsko-krapinski župan **Željko Kolar** izjavio je da je "neistinu plasirao lokalni portal kojemu nismo platili ugovor koji je tražio!"

Iako župan Kolar nije precizirao na koga je pritom mislio, a niti je nama kasnije odgovorio na izravni upit, čini se da je originalni tekst izašao na portalu **Ni Zagorje malo**. Kontaktirali smo stoga autoricu i glavnu urednicu **Snježanu Flegar** koja nam, unatoč obećanju, također nije odgovorila na mail, pa se čini da bi tu epizodu svi njeni akteri sada najradije zaboravili.

No nije to bio jedini takav slučaj navodnog reketarenja, ni u Zagorju niti u ostatku Hrvatske. "Da, bilo je slučajeva da su Novinarskom vijeću časti pojedini lokalni političari prijavljivali lokalne medije s optužbom za reket i pokušaj ucjene", potvrdila nam je **Đurđica Klancir**, donedavna predsjednica tog vijeća.

"Jedan zagorski gradonačelnik pokazao mi je dopis jednog malog lokalnog portala u kojem je bilo nedvosmisleno napisano koliko koštaju usluge 'lijepog pisanja', i tu je bila također faktura.

"Vidjela sam i ugovor koji je potpisala jedna lokalna televizija s jednom vrlo utjecajnom tvrtkom – za ozbiljan iznos – gdje je navedena između ostalog i 'intervencija voditelja za koje se prema potrebi dogovorimo'. Ono što žalosti je da u komunikaciji s novinarima i urednicima tih lokalnim medija otkrivamo veliko nerazumijevanje novinarskog posla, što je prihvatljivo, a što nije. Što je novinarska kritika, što je novinarski pritisak prema centru moći, a što je – reket. Mnogi izdavači, nakladnici, kreću sami od sebe u akciju, žele se dogovoriti prije konkurencije, žele ponuditi

usluge. Urednici su također izloženi napasti da ispune nekome 'uslugu', pa će im onda taj netko ostati dužan uslugu", napominje naša sugovornica, te navodi neke primjere.

*"S obzirom na značajan broj političara-lijječnika znalo se govoriti da oni imaju svoje pouzdane urednike, jer su im sredili neke medicinske usluge. Zatim, zapošljavanje članova obitelji. Poznat je slučaj u kojem je **Josipa Rimac** zaposlila člana obitelji jednog lokalnog urednika, no, ima takvih slučajeva i u medijima na nacionalnoj razini.*

*Novinari su, što se tiče korupcije, sigurno najmanje izloženi. Jer čemu podmititi novinara da o nečemu ne piše, kad će taj isti materijal možda doći do nekog drugog novinara? U pravilu se ti 'problemi' pokušavaju riješiti na višoj razini. Ali točno je da dio kolega ne preza od primanja poklona nešto prevelike vrijednosti, ili od prevelikog intimiziranja s poduzetnicima, političarima – koji bi trebali biti predmet novinarske istrage, a onda postanu 'frendovi'. Nemojmo zaboraviti da su neki novinari pod normalno odlazili u klub **Dragana Kovačevića** i sigurno su se tamo dali častiti. A neki su pak odlazili u lov u lovište čuvenog HDZ-ovog kombinatora iz sjene **Tomislava Čuljka**", podsjeća Đurđica Klancir.*

Upozorava na vrlo ozbiljan problem financiranja lokalnih medija. "Dogodilo se to da lokalni političari plaćaju redovne, mjesečne dotacije, koje smatraju plaćanjem svoje nedodirljivosti. A s druge strane imamo i žalosnu praksu kod dijela urednika i novinara u lokalnim medijima koji smatraju da trebaju kažnjavati kritičkim pisanjem one koji 'nisu platili', a poštediti one koje plaćaju. U posljednjih nekoliko godina sam pisala tekstove o lokalnim šerifima za koje su mi osobe koje su mi se javljale znale reći da nema šanse da ta tema prođe u lokalnim medijima, jer lokalni šerifi plaćaju svoj mir u tim istim medijima", kaže naša sugovornica.

Kao 'plaćanje nedodirljivosti' neki vide i brojne ugovore lokalnih vlasti s velikim medijskim grupacijama, koje zauzvrat ne pišu kritično o zbivanjima u toj sredini.

"U Karlovcu javnost ne postoji, izvještava se o banalnim događajima"

*Karlovačanin **Marin Bakić**, urednik lokalnog portala **Baksinews** i mrežnog magazina **Aktiviraj Karlovac**, u lipnju 2020. objavio je tekst pod naslovom **Grad plaća medije da izvještavaju o aktivnostima karlovačke vlasti**. "Grad Karlovac već godinama s pojedinim medijskim kućama sklapa ugovore o izvještavanju, saznajemo iz tih ugovora koje nam je dostupila gradska uprava. Međutim, u izvještajima ili uz izvještaje tih medija o aktivnostima gradske vlasti nema niti je bilo*

*naznaka da je riječ o od vlasti plaćenom sadržaju. Te smo ugovore zatražili nakon što je Županija karlovačka, regionalno tijelo vlasti, obznanila da s **Hrvatskim radio Karlovcem** i **Televizijom Četiri rijeke** (danas Trend TV) ima sklopljene ugovore o medijskom praćenju obrazlažući kako je moguće da dva različita medija i dva različita novinara naprave navlas isti intervju sa županom **Damirom Jelićem**”, napisao je Bakić, navodeći da Grad ima sklopljene ugovore s tvrtkom KA-vision (nakladnik Televizije Četiri rijeke), te s **Večernjim listom**.*

Kolegu Bakića zamolili smo da nam dodatno prokomentira te ugovore. *“Novi, aktualni ugovori s Trendom i Mrežnicom se pozivaju na članak 17., stavak 4. Zakona o elektroničkim medijima koji se odnose na nezavisnost medija i koji određuje da informativni program ne smije biti sponzoriran. To ne postoji u ugovoru s Večernjakom. U Karlovcu javnost de facto ne postoji. Postoje u pravilu samo izvjestitelji banalnih događaja i onoga što vlast servira, uz iznimku **Kaportala** koji nema ugovore s vlastima te vrste. Za predizborne kampanje nitko nije imao niti jedan ozbiljan razgovor s gradonačelnikom **Damirom Mandićem**, koji bi zahvaćao suštinu problema Karlovca kao lokalne zajednice, a u drugom krugu s njegovim protukandidatom **Davorom Petračićem** objavljen je samo jedan neozbiljan intervju o njegovom privatnom životu. Petračić, koji je na početku kampanje za drugi krug primio poštom prijatnju smrću, tijekom te kampanje više je intervju dao regionalnim i nacionalnim medijima nego li lokalnim. Nisam primijetio da je bilo koji od lokalnih medija koji imaju s vlastima potpisane ugovore o izvještavanju o tome obavijestio svoje čitatelje, slušatelje i gledatelje i uopće je teško, posebno neupućenom građaninu, razlučiti u tom kontekstu što je novinarski, a što piarovski prilog vlasti”,* prokomentirao nam je Marin Bakić, čiji portal objavljuje pod geslom **Tvrdo glavo nezavisni**.

Na naš upit uredu gradonačelnika koje sve medije Karlovac financijski pomaže, odgovoreno nam je da Grad subvencionira Hrvatski radio Karlovac d.o.o., tvrtku u svom vlasništvu, s po 400.000 kuna godišnje i ta se svota zadnjih par godina ne mijenja. Uz program radio postaje Prvi karlovački, ta tvrtka ima web portal i izdaje Karlovački tjednik.

Grad je također s pojedinim medijskim kućama sklopio i nekoliko ugovora i ugovora o poslovnoj suradnji, pa je tako u 2020. **Radio Mrežnica d.o.o.** dobila 68.750 kn (PDV uključen), **KA-vision d.o.o.** 150.000 kuna, te **Ciudad d.o.o.** (nakladnik portala Gradonacelnik.hr) 30.000 kuna. Ove je, 2021. godine s Radio Mrežnicom potpisan ugovor na 75.000 kuna, s KA-vision d.o.o. na 150.000 kuna, s Ciudadom na 30.000 kuna. U gradu napominju da se tu ne radi samo o tiskanim medijima već i o digitalnim medijima i njihovim kanalima informiranja (portali, radio stanice, televizija, društvene mreže).

Grad Večernjaku plaća ‘vidljivost u medijima’

Najvrjedniji su ugovori s tvrtkom Večernjim listom d.o.o., s kojom je 2020. "bio sklopljen ugovor na iznos od 100.000 kuna za projekt Regionalna raznolikost Hrvatske kroz lokalna izdanja, ali smo ga raskinuli zbog smanjenja finansijskih sredstava, jer je Grad Karlovac značajna sredstva usmjerio za pomoć poduzetnicima i obrtnicima zbog pandemije korona virusa pa nije isplaćen prvotno ugovoreni iznos", kažu u Gradu, gdje su spremno izašli s brojkama, iako se u ugovoru – u koji smo imali uvid drugim kanalom – navodi da je on "poslovna tajna".

Ove je, 2021. godine s Večernjim listom ponovno sklopljen ugovor na 100.000 kuna. Na pitanje po kojem kriteriju se određuje vrijednost pojedinog ugovora i tko je odredio te kriterije, rečeno nam je da je "vrijednost ugovora s Večernji list d.o.o. je sklopljen temeljem ponude koju je tvrtka dostavila". Zauzvrat, od Večernjaka svakog ponedjeljka dobiva jednu stranicu vijesti iz Karlovca.

Glavni cilj Večernjakovog projekta je, kako se navodi, "jačanje svijesti o decentralizaciji RH kroz oživljavanje medijske prisutnosti lokalnih sredina kroz specijalizirane regionalne priloge tiskanog izdanja Večernjaka". Međutim, zašto su gradske vlasti – ne samo karlovačke – uopće počele potpisivati takve ugovori s medijskim kućama, kad su ti mediji i ranije, i to besplatno, izvještavali o važnijim lokalnim događajima?

"Medijske kuće svoj posao rade sukladno vlastitoj poslovnoj politici na koju Grad Karlovac ne želi utjecati, što za posljedicu ima da uredništva sama procjenjuju važnost određene teme i intenzitet njene vidljivosti. Stoga Grad Karlovac dodatno ugovara suradnju kako bi se određene informacije intenzivnije pojavljivale u medijima, a koje nisu nužno, kako navodite, 'važniji lokalni događaj'. Posebno je to slučaj u projektima na terenu koji utječu na svakodnevni život građana i o kojima smatramo nužnim intenzivnije izvještavaju, poput prometnih regulacija i slično, ili to od nas zahtijevaju građani. Također, određeni projekti EU po svojim pravilima iziskuju određenu dodatnu vidljivost u medijima, a slična je situacija i s upisima u vrtiće i škole, javnim savjetovanjima i javnim pozivima, ili manifestacijama i slično", odgovoreno nam je u uredu gradonačelnika Karlovca.

"Radio pretvoren u privatnu igračku za političke obračune"

Đurđica Klancir nedavno je pisala i o slučaju sisačkog Radio Quirinusa. *“Radilo se o potpunoj instrumentalizaciji medija za obračun vlasnika medija protiv gradonačelnice Siska jer je vlasnik medija u sudskom sporu s Gradom Siskom, i to u predizborno vrijeme. Posebno je žalosno da je glavna urednica radija, koja je i članica HND-a, pokazala potpuno nerazumijevanje Zakona o medijima i Etičkog kodeksa HND-a. Ona je, zajedno s glasnogovornikom Sisačko-moslavačke županije, vodila cijeli serijal emisija u kojima su blatili gradonačelnicu, a sve to skupa su prikazivali kao novinarstvo. Kada sam slala upite glavnoj urednici i direktoru radija, odgovorio je samo direktor, a moja pitanja su čitali u programu i čudili se zašto ih pitam svakog zasebno. Pokazali su da niti ne razumiju da bi poslovni dio medija morao biti razdvojen od proizvodnje sadržaja. Medij koji bi trebao biti u funkciji cjelokupne javnosti oni su pretvorili u vlastitu privatnu igračku za političke obračune”.*

Glavna urednica Radio Quirinusa, **Karmen Valenta**, nije htjela prokomentirati te navode, već nam je poslala tekst svog odgovora objavljen na radijskom portalu, a gdje se navodi da je “serijal Padaj silo i nepravdo u dvije cjeline, No pasaran, Kristina, no pasaran i Smrt fašizmu, sloboda narodu, redakcijski uradak djelatnika radija Quirinus, zasnovan na mnogim skandalima i aferama gradonačelnice **Ikić Baniček** i njoj bliskih osoba. Posebno ističemo, ne radi se o plaćenom promotivnom materijalu ili pokroviteljstvu. Ne daj Bože”.

Serijal članaka Korupcija u medijima napisan je uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

Saša Paparella

Rođen 1969. u Zagrebu, diplomirani politolog. Od 1992. do 1999. radio je u zagrebačkom dopisništvu Slobodne Dalmacije. Nakon toga, urednik je vanjske politike u dnevnom listu Republika (2000.), urednik u tjedniku Nacional (2000.-2002.), reporter u Poslovnom tjedniku (2002.-2005.), te reporter i istraživački novinar u dnevnom listu Business.hr (2005.- 2009.) i u Poslovnom dnevniku (2009. - 2020.). Sada je slobodni novinar. Sudjelovao je u projektima dokumentarnih filmova Gazda i Gazda-početak, redatelja Darija Juričana. U tjedniku Forum u srpnju 2012. objavio je tekst pod nazivom 'Državni prijatelj br. 1', dotad najpotpuniji prikaz karijere vodećeg hrvatskog poduzetnika Ivice Todorića (Agrokor). Temeljem tog teksta 2016. mu je Hrvatski centar za istraživačko novinarstvo i slobodu medija (HRCIN) objavio knjigu

Gazda, koja je doživjela tri izdanja. Također je objavio i knjigu Gazda: početak, o Miroslavu Kutli.

